

Okul Öncesi Öğretmenlerin Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri¹

The Opinions Of Pre-School Teachers Related To The Value Education

Kübra KUZU JAFARI² , Muammer DEMİREL³

· *Geliş Tarihi:* 20 Kas 2018

· *Kabul Tarihi:* 26 Şub 2019

· *Yayın Tarihi:* 6 Eyl 2019

Öz

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili düşüncelerini belirlemektir. Araştırmanın örneklemini Bursa ilinde görev yapan 50 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır ve öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin daha çok "İyilikseverlik" ve "Evrensellik" kategorilerindeki değerleri öğretmeyi istediği, bu kategorideki değerleri öğretirken zorlandıkları ve yine öğrencilerde en çok bu iki kategorideki değerlerin geliştiğini düşündükleri, öğretmenlerin planlama aşamasında; en çok etkinlik planlama, materyal hazırlama, uygulama aşamasında; yöntem ve teknik, araç-gereç kullanımı, değerlendirme aşamasında ise gözlem ve soru cevap yöntemlerinden faydalandıkları, öğretmenlerin en çok drama, oyun gibi öğrenci merkezli yöntemleri, hikaye, anlatım gibi öğretmen merkezli yöntemleri kullandıkları, öğretmenlerin değerler eğitiminde; en çok etkinlik, materyal bulamamak gibi öğrenme-öğretme süreci ile ilgili sorunlar yaşadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Değerler eğitimi, okul öncesi, öğretmen görüşleri

Abstract

The aim of this study is to determine the preschool teachers' thoughts related to the values. The sample of the research consists of 50 preschool teachers who work in Bursa. A qualitative research model was used as a research method, having half configured interviews with teachers. According to the findings that teachers want to teach the values in philanthropy and universalized categories, they are forced while teaching the values in this category, teachers think that the values mostly in these two categories improved between students. It was seen that teachers used mostly planning activity, preparing material at the planning phase, method and technique and equipment usage at the implementation phase, observation, question and answer methods at the evaluation phase, student-centered method as drama and play, teacher-centered method as story and expression, in value educations most of the teachers; have got the problems as not to find material and activity related to the learning-teaching process.

Keywords: the values education, pre-school, the opinions of teachers.

Giriş

Değerler, toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır. Toplumsal hayatın düzeni için yasalara uymak yetmez, ortak değerlerin varlığına ihtiyaç vardır (Yörükoğlu, 1993). Gelişen teknoloji, bilgi oluşturma ve aktarımı sürecinde eğitime büyük ivmeler kazandırmıştır. İnsanlar arasındaki bilgi alışverişi hızlanırken, insan-insan ilişkisi zayıflamış; ikincil hale gelmiştir. Bilgi iletişim araçları, bilgi aktarırken ne yazık ki değer aktaramamıştır (Sevinç, 2005). Bu

1 Bu makale yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

2 Kübra Kuzu Jafari, Esenyurt Bilim ve Sanat Merkezi, kubrakuzu16@gmail.com

3 Prof. Dr. Muammer Demirel, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, mdemirel@uludag.edu.tr

yüzden bilim ve teknoloji alanında hızlı gelişmelerin yaşandığı günümüzde ahlak ve etik eğitimi ayrı bir önem kazanmaktadır (Terzis, 2007).

Okul öncesi dönem, çocuğun, içinde yaşadığı toplumun değer yargılarını ve o toplumun kültürel yapısına uygun davranış ve alışkanlıkları kazanmaya başladığı bir dönemdir (Bilir ve Bal, 1989). Bu dönem eğitim açısından son derece önemlidir ve bilim adamları tarafından “hayati dönem” olarak nitelendirilmektedir (Önder, 2011). Değerler eğitimi, çocuğun doğuştan getirdiği en iyi tarafını ortaya çıkarmayı, kişiliğinin gelişmesini sağlamayı, bireyi ve toplumu kötü ahlaktan korumayı, iyi ahlakla donatmayı ve devamını sağlamayı amaçlamaktadır (Aydın, 2012). Değerler eğitimi evde başlar; ancak günümüz toplumunda annenin çalışması ve dağılan ailelerin sayısının artması, çocuk ile ailenin iletişiminin azalması gibi nedenler ailenin çocuğa kendi değerlerini aktarmasını zorlaştırmaktadır (Alpöge, 2011). Bu yüzden günümüzde okul öncesinde değerler eğitimi daha da önem kazanmıştır. Kaliteli bir okul öncesi programında akademik becerilerin yanında değerlere de yer verilmelidir (Balat ve Dağal, 2011).

Değerler yaşanılan çevre, kültürel özellikler, eğitim ve deneyimlere göre farklılıklar gösterir ve değerlere ilişkin bilgiler tüm hayat boyunca devam eder. Fakat ilk bilgiler erken dönemlerde kazanılır. Bu süreden sonra da değerlere ilişkin değişimler elbette mümkündür; fakat temel değerler oluşmuştur (Balat ve Dağal, 2011). Çocukların yaratıcı, üretken, kendine güvenli, paylaşımcı, yeniliklere açık, kendini sürekli geliştiren, sorumlulukların bilincinde olan ve bunları yerine getirmek için çalışan bireyler olarak yetiştirmek amacıyla onlara sadece bilgi aktarmak yeterli değildir (Balat, 2010:172). Değerler eğitiminin benimsenmesinde okullara ciddi görevler düşmektedir. Okulda verilecek eğitimde zihinsel, fiziksel, sağlık gelişimi kadar duyguların, düşüncelerin gelişmesine ayrıca ahlaki ve manevi kavram ve değerlerin kazanılmasına özen gösterilmelidir (Oktay, 2000:134-135).

2018 yılında güncellenen Okul Öncesi Programında değerler eğitimi, ayrı kazanım ve göstergeler olarak ele alınmamakla birlikte, programın tamamında bütüncül bir şekilde ele alınmıştır (MEB, 2018). Değerler eğitimi, her zaman eğitimin genel amaçları arasında arasındadır; ancak nasıl öğretileceği belirtilmediğinden eksik kalmış, planlı olarak değil ama örtük bir şekilde formal eğitim içinde yer almıştır (Öztürk, 2009).

Okul hayatı boyunca çeşitli derslerde öğrenilen bilgilerin pek çoğunun kullanım süresi ve bireyin tutum ve davranışları üzerindeki etkisi son derece kısıtlı kalırken değerlerle ilgili öğrenmeler hayat boyu önem ve etkisini devam ettirirler. Okulda değerler eğitiminde, öğretmenin ayrılmaz bir rolü vardır. Değerler eğitiminin ülkemizde sistemli ve etkili bir şekilde yapılması ancak değerler eğitimi ile ilgili kavram ve konuların öğretmenler tarafından özümsemesi ile sağlanabilir (Balat, 2012).

Öğretmenin yaklaşımı, öğrenme-öğretme sürecinde çocuklara öğrettikleri ile onları değiştirerek yeni bir davranış biçimi geliştirdiği için çok önemlidir. Öğretmen, değerler eğitiminde öğrencilerin yaşına ve çevresine uygun bir biçimde davranmalıdır. Çocukların davranışlarını da yadırgamadan onlara sorular sorarak doğru yolu bulmalarına yardımcı olmaya çalışmalıdır (Alpöge, 2011).

Çocuğun kişiliğini oluşturan temel değerlerin yanlış gelişmesine ne aile ne de eğitimciler fırsat vermelidir. Çocukta yanlış gelişen bir davranışı değiştirmek, yeni bir davranış geliştirmekten çok daha zordur (Uyanık Balat ve Balaban Dağal, 2011). Bu yüzden ailelerin, eğitimcilerin, akranların, kendinden büyük ve küçük çocukların, komşuların, akrabaların vb. çocuğa model olan tüm bireylerin ve yazılı- görsel medya olarak adlandırdığımız; kitaplar, televizyon, internet elektronik oyunlar, e-kitaplar vb. tüm çevresel diğer faktörlerin olumlu evrensel değerlere vurgu yapması gerekir (Balat, 2014).

Değerlerin sınıflandırılması ile ilgili çok sayıda çalışma yapılmış olup, en çok kullanılan değer sınıflandırmalarından birisi Schwartz'a aittir. Schwartz, değerlerin içeriğini belirleyici çalışmalar yapmış ve değer kategorileri oluşturmuştur. Schwartz Değerler Listesi (SDL) 57 değerden oluşmaktadır. Toplam elli yedi değer ise 10 alt boyutta gruplandırılmıştır. Bu alt boyutlar; güç, başarı, hazcılık, uyarılma, özdenetim, evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik, uyum, güvenlik olarak sıralanmaktadır (Aydın, 2012).

Okul öncesinde değerler eğitiminin anlaşılması ile beraber bu alanda yapılan çalışmalar da artmıştır. Örneğin ülkemizde yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllara göre durumu incelendiğinde 1997 yılında bir yüksek lisans teziyle başlayan değerler ve değerler eğitimi ile ilgili çalışmalar giderek artmış, 2018 yılında bu alanda yazılan tez sayısı 24'e kadar ulaşmıştır. Özellikle 2008 yılından beri bu alanda yazılan tez sayısının giderek artması ülkemizde de bu konuya verilen önemin arttığının da bir göstergesidir.

Okul öncesinde değerler eğitimi ile ilgili çalışmalar incelendiğinde çalışmaların öğretmen, veli, öğrenci görüşlerini belirlemek, öğretmenlerin değerler eğitimi etkinliklerini incelemek ve oluşturulan değerler eğitimi programının öğrenciler üzerindeki etkilerini incelemek üzerine yoğunlaştıkları görülmektedir.

Bu araştırmada okul öncesi programının uygulayıcıları olan öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır ve bu amaçla şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerine göre okul öncesinde değerler eğitiminde hangi değerler öğretilmelidir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin uyguladıkları değerler eğitimi sonrası öğrencilerde en çok geliştiğini düşündükleri değerler nelerdir?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde en çok zorlandığı değerler ve nedenleri nelerdir?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimini planlama aşamasında yaptıkları çalışmalar nelerdir?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimini uygulama aşamasında yaptıkları çalışmalar nelerdir?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimini değerlendirme aşamasında yaptıkları çalışmalar nelerdir?
7. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullandıkları yöntem ve teknikler nelerdir?
8. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullandıkları materyaller nelerdir?
9. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminin kalıcılığı hakkındaki düşünceleri nelerdir?
10. Okul öncesi öğretmenlerine göre değerler eğitimine ailenin etkileri nelerdir?
11. Okul öncesi öğretmenleri değerler eğitiminde aile ile nasıl işbirliği yapmaktadır?
12. Okul öncesi öğretmenlerinin değerleri kazandırırken karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
13. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde sorun yaşayan öğrenciler için yaptıkları uygulamalar nelerdir?
14. Değerler eğitiminin daha etkili şekilde uygulanması için okul öncesi öğretmenlerinin önerileri nelerdir?

Materyal ve Yöntem

Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerini öğrenmek ve derinlemesine bilgiler edinmek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Çünkü görüşme bireyin görüşlerini, deneyimlerini ve duygularını ortaya çıkartır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Görüşme tekniğinin bir türü olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı önceden planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılara yer vermesini sağlayabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir (Ekiz, 2003: 85).

Çalışma Grubu

Öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinin belirlendiği araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünölen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Patton, 1997). Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış ise, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Sözü edilen ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşmede ölçüt, belirlenen ilçelerdeki ilkokullara bağlı okul öncesi sınıflarında ya da bağımsız anaokullarında görev yapan ve gönüllü olarak bu araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleridir. Bu araştırmanın örneklemini; 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Bursa ili Nilüfer, Osmangazi, Yıldırım, Gürsu, Kestel ilçelerinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden amaçlı örnekleme yoluyla seçilen öğretmenler oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu 26-35 yaşları arasında, 6-10 yıl arası deneyime sahip, okul öncesi öğretmenliği lisans mezunu, değerler eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim almamış, kadın öğretmenlerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Eğitim bilimi alanında yapılan çalışmalarda genelde görüşme tekniğinin üç türü kullanılmaktadır. Bunlar; yapılandırılmamış görüşme, yapılandırılmış görüşme ve yarı yapılandırılmış görüşmedir (Patton, 1987). Bu araştırmada görüşme tekniklerinden sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle eğitim bilimi araştırmalarına daha uygun olduğundan, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Bu araştırma için araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formu araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve sorunların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntem olarak ifade edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 122). Yapılması planlanan görüşmeler için literatür taramasına dayalı olarak sorular oluşturulmuş ve yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu araştırmanın alt problemlerini kapsayacak şekilde 10 tane sorudan oluşmaktadır. Hazırlanan görüşme formu iki uzman görüşü alınarak tekrar düzenlenmiştir. Alınan görüş doğrultusunda yeniden düzenlenen veri toplama aracının araştırma kapsamı dışında tutulan 5 okul öncesi öğretmeni ile ön uygulaması yapılmıştır. Yapılan bu görüşmeler sonucunda görüşme sorularının yeterli düzeyde açık ve anlaşılır olduğu sonucuna varılmıştır.

İşlem

Görüşmeleri yapmadan önce İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Ardından araştırmaya katılmaya istekli, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında okul öncesi öğretmeni olarak görev yapan öğretmenler ile 30-50 dakika arası süren görüşmeler yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin çözümlenmesinde, nitel veri analizleri tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde görüşmeler yoluyla elde edilen nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilmektedir. Bunlar; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır (Çepni, 2012). Verilerin çözümlenmesi için ilk olarak görüşme ve gözlemlerle yola çıkılarak bir çerçeve oluşturulmuştur. Araştırmada kodlar belirlenmiş daha sonra bunlara uygun olarak temalar sunulmuş ve yapılan alıntılar yoluyla öğretmen görüşlerinden bazıları aktarılmıştır. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları tablodaki gibidir:

Tablo 1. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliğiyle İlgili Yapılan Çalışmalar

Strateji	Kriter	Uygulama
İç Geçerlik (İnandırıcılık)	Çeşitleme	Mesleki deneyim, eğitim durumu ve mezun olunan bölüm açısından farklı özelliklere sahip katılımcıların çalışma grubunu oluşturması
	Uzman İncelemesi	Nitel araştırma ve araştırma konusu hakkında alanında uzman görüşüne başvurulması, birlikte değerlendirme yapılması ve öneri alınması
Dış geçerlik (Aktarılabirlik)	Ayrıntılı Betimleme	Görüşmelerde doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilmesi
	Amaçlı Örneklem	Çalışmanın amacına uygun olarak farklı mesleki deneyimlere, eğitim durumlarına ve yaşlara sahip katılımcıların çalışma grubunu oluşturması
İç Güvenirlik (Tutarlılık)	Tutarlık incelemesi	Görüşme sırasında alınan ses kayıtlarından bazılarının bu alanda uzman bir araştırmacı tarafından analiz edilmesi ve uzman ile araştırmacının analizlerin karşılaştırılması
Dış güvenilirlik (Teyit edilebilirlik)	Teyit incelemesi	Çalışmada ulaşılan sonuçların teyit edilebilmesi için, veri toplama araçları, ham veriler, verilerin analiz aşamasında yapılan çalışmalar araştırmacı tarafından saklanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlere değerler eğitimi ile hangi değerler öğretilmelidir sorusu sorulmuş ve yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Değerler Eğitimi ile Hangi Değerler Öğretilmelidir” Sorusuna Verdikleri Cevapların Analizi (N=50)

Temalar	Kodlar	Hangi değerler öğretilmeli?		Hangi değerler gelişmiştir?		Hangi değerlerde zorlandılar?	
		f	%	f	%	f	%
Hazcılık	Mutluluk	2	4	1	2	-	-
Uyarılım	Cesaret	2	4	1	2	-	-
Özyönelim	Özgüven	5	10	9	18	1	2
	Yaratıcılık	1	2	1	2	-	-
Evrenselcilik	Saygı	42	84	26	52	11	22
	Hoşgörü	20	40	11	22	3	6
	Farklılıklara saygı	5	10	4	8	1	2
	Adalet	3	6	1	2	4	8
	Duyarlı Olma	1	2	-	-	-	-
	Eşitlik	1	2	-	-	-	-
İyilikseverlik	Sevgi	31	62	21	42	2	4

	Yardımsverlik	30	60	27	54	4	8
	Dürüstlük	23	46	9	18	5	10
	Sorumluluk	22	44	10	20	4	8
	Paylaşma	19	38	16	32	7	14
	Empati	9	18	5	10	7	14
	Güzel Ahlak	7	14	2	4	5	10
	İyilik	6	12	3	6	1	2
	Merhamet	5	10	3	6	-	-
	İşbirliği	5	10	-	-	-	-
	Arkadaşlık, dostluk	4	8	2	4	1	2
Geleneksellik	Manevi değerler	4	8	4	8	-	-
	Sosyal-Kültürel Değerler	4	8	1	2	-	-
	Alçakgönüllülük	1	2	-	-	-	-
	Görgü kuralları	1	2	1	2	-	-
Uyma	Sabır	6	12	1	2	1	2
	Tutumlu Olma	3	6	1	2	-	-
	Büyüklerle saygı	3	6	4	8	-	-
	Kurallara uyma	3	6	-	-	-	-
	Nezaket	2	4	-	-	-	-
	Özdenetim	1	2	-	-	-	-
Güvenlik	Milli değerler	7	14	2	4	-	-
	Güven	2	4	1	2	-	-
	Dayanışma	2	4	2	4	1	2
	Barış	1	2	-	-	-	-
	Temizlik	1	2	1	2	-	-

Temalar oluşturulurken araştırmaya en uygun sınıflandırma olduğu düşünülen Schwartz'ın bireysel değerler sınıflandırmasından yararlanılmıştır. Schwartz, 1992 yılında değer yöneliminin içerik ve yapısı hakkında aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 60'ı aşkın ülkede farklı 10 değer tipini içeren araştırması sonucunda evrensel 10 değer tipini ve bunların içerdiği alt değerleri tespit etmiştir (Aydın, 2012). Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin değerler eğitimi ile sevgi, yardımsverlik, dürüstlük, sorumluluk gibi "İyilikseverlik" kategorisinde bulunan değerleri ve saygı, hoşgörü gibi "Evrensellik" kategorisinde bulunan değerleri öğretmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin öğretmek istedikleri değerler arasında Schwartz'ın sınıflandırmasına göre oluşturulmuş temalardan "Güç" ve "Başarı" kategorilerine giren değer bulunmamaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerin değerler eğitimi ile öğrencilerde; sevgi, yardımsverlik, dürüstlük, sorumluluk gibi "İyilikseverlik" kategorisinde bulunan değerlerin ve saygı, hoşgörü gibi "Evrensellik" kategorisinde bulunan değerlerin geliştiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerin öğrencilerde geliştiklerini düşündükleri değerler arasında Schwartz'ın sınıflandırmasında bulunan "Güç" ve "Başarı" kategorilerine giren değer bulunmamaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerin değerler eğitimi ile öğrencilere kazandırmakta zorlandıkları değerler incelendiğinde, öğretmenlerin empati, paylaşma, sorumluluk, güzel ahlak gibi "İyilikseverlik" kategorisinde bulunan değerler ile saygı, adalet gibi "Evrensellik" kategorisinde bulunan değerleri öğretirken zorlandıklarını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin öğretirken zorlandıkları değerler arasında Schwartz'ın değerler sınıflandırmasında bulunan on sınıflandırmadan "Hazcılık", "Uyarılım",

"Güç" ve "Başarı" kategorilerine giren değerler bulunmazken, öğretmenlerin bir kısmı ise kazandırmakta zorlandıkları değer olmadığını düşünmektedirler.

Öğretmenlerin değerleri kazandırırken zorlanma nedenleri ile ilgili ifadelerinden bazıları şunlardır:

Yardımsızlık: *Aile kimseye yardım etmeyip kendi çıkarları için çalışıyorsa, öğrencide de bu değer gelişmiyor.*

Sorumluluk: *Okulda öğrencinin sorumluluk kazanması için kendi ayakkabısını bağlama vb. sorumluluklar verilirken, aile öğrenciden bu davranışı beklemiyor. Aile ve öğretmenin farklı tutum sergilemesi öğrencinin bu değeri kazanmasını zorlaştırıyor.*

Dürüstlük: *Öğrenciler çok geniş hayal gücüne sahip olduğu için bazen gerçek ile hayali ayırt edemeyebiliyorlar. Bu da öğrencide dürüstlük değerinin gelişmesini zorlaştırıyor.*

Sabır: *Öğrenciler yaşları itibarıyla bir şey istediklerinde hemen olsun istiyorlar, sabretmekte zorlanıyor, bu da sabır değerini öğretmeyi zorlaştırıyor.*

Okul öncesi öğretmenlerin öğretilmesini gerekli gördükleri, değerler eğitiminde en çok zorlandıkları, uygulamaları sonucunda öğrencilerde en çok geliştiğini düşündükleri değerlerin frekansları incelendiğinde en yüksek frekansa sahip on değer birçoğunun aynı değerler olduğu görülmüştür.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin değerleri kazandırırken zorlanma nedenleri sorulmuştur. Öğrencilere değerleri kazandırırken zorlanmadıklarını ifade eden 14 kişi bu soru için örneklem dışı tutulmuştur. Sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir:

Tablo 3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencilere Değerleri Kazandırmakta Zorlanmalarının Nedenleri Nelerdir Alt Problemi ile İlgili Verilerin Analizi (N=36)

Temalar	Kodlar	F	%
Öğrenci Özellikleri	Öğrencilerin yaşlarının küçük olması	12	33
	Öğrencilerin benmerkezci olması	10	28
	Ailedeki tek çocuk olmaları	3	8
	Öğrenciler toplu yaşam kurallarını algılayamamaları	2	6
Kavramların soyut olması		6	17
Ailenin değerler eğitimini desteklememesi		11	31

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin değerler eğitiminde en çok zorlanma nedenleri içinde en yüksek frekansa sahip temanın "öğrenci özellikleri" olduğu görülmektedir. Bu temayı "ailenin değerler eğitimini desteklememesi" teması izlemektedir. En yüksek frekansa ait kod; öğrenci özellikleri temasının altında bulunan "öğrencilerin yaşlarının küçük olması" kodudur. Bunu izleyen kod yine aynı temanın altındaki "öğrencilerin benmerkezci olması" kodudur.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerine değerleri öğrencilere kazandırmak için planlama aşamasında neler yaptıkları sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Planlama Aşamasında Yaptıkları Çalışmalar Nelerdir Alt Problemi ile İlgili Verilerin Analizi (N=50)

Temalar	Kodlar	F	%
Kaynakları İnceleme	Günlük planı inceleme	5	10

	İlçenin hazırlamış olduğu değerler eğitimi planını inceleme	4	8
	Gerekli dokümanları, kaynakları araştırma	4	8
	Yıllık planı inceleme	3	6
	Okul tarafından verilen değerler eğitimi broşürlerini inceleme	2	4
Bireysel Çalışmalar	Etkinlik planlama	23	46
	Materyal hazırlama	13	26
	Bir ay için değer belirleyip, planlamasını yapma	5	10
	Plan yapmadan yeri geldikçe vurgulama	5	10
	Değerler eğitimi ile ilgili uygun etkinlikleri günlük eğitim akışına alma	4	8
	Ürün oluşturma çalışması yaparak o değeri somutlaştırma (Sevgi kumbarası gibi)	3	6
	Konuyla ilgili basit tanımlar hazırlama	2	4
Öğrenci Merkezli Planlama	Etkinlikleri seçerken öğrencilerin yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun olmasına dikkat etme	6	12
	Sınıfın ihtiyacı olan değerleri tespit etme	5	10
	Verilecek değer ile ilgili, öğrencilerin ön bilgilerini, hazırbulunuşluklarını belirleme	3	6
	Öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat etme	1	2
	Öğrencilerin hangi değerleri öğrenmek istediklerini öğrenme	1	2
Veli ile ilgili Çalışmalar	Ailelere konu ile ilgili bilgi, broşür vb. gönderme	5	10
	Veliden gerekiyorsa malzeme, yardım vb istenenleri anlatma	3	6
Ortam ile ilgili Çalışmalar	Panoları hazırlama	2	4
	O değere uygun ortam düzenlemesi yapma (Sevgi değeri için her yere kalp asmak vb.)	1	2
	Etkinlikleri planlarken sınıf şartlarını göz önünde bulundurma	1	2
	Belirli gün ve haftalara uygun değer seçmeye dikkat etme	3	6

Tablo incelendiğinde en yüksek frekansa sahip olan temanın "bireysel çalışmalar" teması olduğu görülür. Bu temanın ardından "kaynakları inceleme" teması, daha sonra ise "öğrenci merkezli planlama" teması gelmektedir. En yüksek frekansa sahip kod ise "bireysel çalışmalar" temasının altında bulunan "etkinlik planlama" kodudur. Bunu yine aynı temanın altındaki "Materyal hazırlama" kodu izlemektedir. Daha sonra ise "öğrenci merkezli planlama" temasının altındaki "etkinlikleri seçerken öğrencilerin yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun olmasına dikkat etme" kodu bulunmaktadır.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerine değerleri öğrencilere kazandırmak için uygulama aşamasında neler yaptıkları sorusundan alınan cevaplar Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Uygulama Aşamasında Yaptıkları Çalışmalar Nelerdir Alt Problemi ile İlgili Verilerin Analizi (N=50)

Temalar	Kodlar	F	%
Yöntem ve Teknik Kullanımı	Drama	20	40
	Hikâye	17	34
	Oyun	10	20
	Soru-cevap yöntemi	8	16

	Beyin Fırtınası	6	12
	Fırsat eğitimi	5	10
	Proje çalışmaları	4	8
	Model olma	3	6
	Doğaçlama	2	4
	Hikâye tamamlama	2	4
	Şiir öğretimi	1	2
Öğrenci Merkezli Çalışmalar	Sanat etkinlikleri	10	20
	Grup sohbetleri	9	18
	Çocukların yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlama	5	10
	Sınıfın tamamının etkinliklere katma	5	10
	Çocukların seviyelerine uygun bir dille anlatım	4	8
	Empati yapmalarını sağlayacak sorular sorma	4	8
	Etkinliğin başında öğrencilerin ilgisini çekip, motivasyonlarını artırma	3	6
	Öğrencilere görev verme	2	4
	Kavram haritaları	1	2
	Hayvan, bitki besleme	1	2
	Kimlikli bebekler	1	2
	Öğrencinin kendi davranışındaki eksiklikleri fark etmesi	1	2
	Öğrencilerin tüm duyularına hitap edecek etkinlikler yaptırma	1	2
	Öğretmen Merkezli Çalışmalar	Örnek verme	7
Tekrar çalışmaları		4	8
Kavramları somutlaştırma		2	4
O değer olumlu ve olumsuz hallerine yer verme		1	2
O gün yaptırılan tüm etkinliklerde o değeri vurgulama		1	2
Araç-Gereç Kullanımı	Müzikler, şarkılar	9	18
	Görseller	8	16
	Kendi hazırladıkları materyalleri kullanma.	3	6
Teknoloji Kullanımı	Kuklalar	2	4
	Video ve filmlerden	7	14
	Slayt gösterileri	2	4
Dışsal Destek	Uygulama sürecinin fotoğraflarını çekme.	2	4
	Aile katılımı	7	14
	Ev ziyaretleri vb. sınıf dışı etkinlikler	2	4

Tablo incelendiğinde en yüksek frekansa sahip olan temanın "yöntem ve teknik kullanımı" teması olduğu görülür. Bu temayı "öğrenci merkezli çalışmalar", "araç ve gereç kullanımı" ve "öğretmen merkezli çalışmalar" temaları izlemektedir. En yüksek frekansa sahip kod "yöntem ve teknik kullanımı" temasının altında bulunan "drama"dır. Bu kodu yine "yöntem ve teknik kullanımı" temasının altındaki "hikaye", "oyun" ve "öğrenci merkezli çalışmalar" teması altında bulunan "sanat etkinlikleri" kodu izlemektedir.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerine öğrencilerin değerleri ne kadar kazandığını anlamak için değerlendirme aşamasında neler yaptıkları sorulmuştur. Öğretmenlerden alınan cevaplar analiz edilerek Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğimini Değerlendirme Aşamasında Yaptıkları Çalışmalar Nelerdir Alt Problemi ile İlgili Verilerin Analizi (N=50)

Temalar	Kodlar	F	%
Yöntem ve Teknik	Gözlem	17	34

Kullanımı	Soru- cevap yöntemi	16	32
	Drama	4	8
	Oyun	2	4
	Akıl haritaları	1	2
	Tartışma yöntemi	1	2
Bireysel Değerlendirme	Gün gün birer öğrenciyi izleme	1	2
	İşleyişteki süreci ve kendini değerlendirme	1	2
	Yapılan her etkinlikten sonra değerlendirmesini yapma	1	2
	Yapılan etkinlikleri doküman haline getirerek değerlendirme	1	2
Çoklu Değerlendirme	Öğrencilerle birlikte değerlendirme	10	20
	Aile ile birlikte değerlendirme	3	6
	Zümre olarak değerlendirme	1	2
	Öğrencilerin birbirlerini değerlendirme	1	2
Materyal kullanarak değerlendirme	Sanat etkinliklerini sergileme	5	10
	Gelişim gözlem çizelgesi	2	4
	Değerlendirme kartları	1	2
Değerlendirme yapılmıyor		1	2
Değerlendirme sonrası çalışmalar	Doğru davranışı gösteren öğrenciye pekiştireç verme	11	22
	Öğrencinin eksiklerini tamamlama	4	8

Tablo incelendiğinde en yüksek frekansa sahip olan temanın "yöntem ve teknik kullanımı" teması olduğu görülmektedir. Bu temayı "çoklu değerlendirme", "değerlendirme sonrası çalışmalar" ve "materyal kullanarak değerlendirme" temaları izlemektedir. En yüksek frekansa sahip kod "yöntem ve teknik kullanımı" temasının altında bulunan "gözlem"dir. Bu kodu yine "yöntem ve teknik kullanımı" temasının altındaki "soru cevap yöntemi", ve "değerlendirme sonrası çalışmalar" teması altında bulunan "doğru davranışı gösteren öğrenciye pekiştireç verme" kodu izlemektedir.

Okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitiminde hangi yöntem ve teknikleri kullandıkları sorusuna alınan cevaplar Tablo 7'de verilmiştir:

Tablo 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitiminde Kullandıkları Yöntem ve Teknikler Nelerdir Alt Problemi ile İlgili Verilerin Analizi (N=50)

Temalar	Kodlar	F	%
Öğrenci Merkezli Yöntem ve Teknikler	Drama	32	64
	Oyun	14	28
	Örnek Olay	12	24
	Beyin Fırtınası, Müzik	9	18
	Gezi, Yaparak yaşayarak öğrenme	6	12
	Proje	4	8
	Rol Oynama, Hikaye tamamlama, Resim, Kavram Haritası	3	6
	Doğaçlama	2	4
	Gösterip Yaptırma, Tartışma, Deney, Akıl Haritaları	1	2
Öğretmen Merkezli Yöntem ve Teknikler	Hikaye	25	50
	Soru Cevap	19	38
	Anlatım	15	30
	Model Olma	5	10
	Gösteri	3	6

Gözlem	2	4
--------	---	---

Tablo incelendiğinde en yüksek frekansa sahip temanın "öğrenci merkezli yöntem ve teknikler" teması olduğu görülür. Bu temayı "öğretmen merkezli yöntem ve teknikler" teması izlemektedir. En yüksek frekansa sahip kod ise "öğrenci merkezli yöntem ve teknikler" teması altında bulunan "drama yöntemi"dir. Bu kodu "öğretmen merkezli yöntem ve teknikler" temasının altında bulunan "hikaye yöntemi" kodu izlemektedir.

Okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitiminde hangi materyalleri kullandıkları sorulmuştur. Öğretmenlerden alınan cevaplar analiz edilerek Tablo 8'de verilmiştir:

Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitiminde Kullandıkları Materyaller Nelerdir Alt Problemi İle İlgili Verilerin Analizi (N=50)

Temalar	Kodlar	F	%
Yazılı Materyaller	Hikaye kitapları	30	60
	Hikaye kartları	5	10
	Çalışma sayfaları	4	8
Görsel Materyaller	Görseller	14	28
	Resimli kartlar	14	28
	Duygu Kartları	3	6
	Boyama kitapları	2	4
	Afişler	1	2
Sesli Materyaller	Şarkılar	4	8
	Müzik Aletleri	2	4
Teknolojik Materyaller	Slaytlar	21	42
	Eğitici videolar, çizgi filmler	15	30
Drama Materyalleri	Kuklalar	14	28
	Kostümler	9	18
Değerlendirme Materyalleri	Davranış formları	2	4
	Değerlendirme kartları	1	2
Diğer Materyaller	Kendi yaptığımız materyaller	11	22
	Oyuncaklar	4	8
	Panolar, Etiketler	3	6
	Artık Materyaller, Kimlikli bebekler	1	2

Tablo incelendiğinde en yüksek frekansa sahip temaların "yazılı materyaller" ve "görsel materyaller" temalarının olduğu görüldü. Bu temaları "teknolojik materyaller" teması izlemektedir. En yüksek frekansa sahip alt tema "yazılı materyaller" teması altında bulunan "hikaye kitapları" alt temasıdır. Bu alt temayı "teknolojik materyaller" teması altında bulunan "slaytlar" ve "eğitici videolar, çizgi filmler" alt temaları izlemektedir.

Okul öncesi öğretmenlerine uyguladıkları değerler eğitiminin kalıcılığı hakkında ne düşündükleri Tablo 9'da verilmiştir:

Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitiminin Kalıcılığı Hakkındaki Düşünceleri Nelerdir Alt Problemi ile İlgili Verilerin Analizi (N=50)

Tema	Kategori	Kodlar	F	%
Kalıcı	Öğretimden kaynaklanan nedenler	Belirli aralıklarla tekrar edildiği için kalıcı.	3	6
		Yoğun bir değerler eğitimi programı uygulandığı için kalıcı.	2	4
		Pekiştirme yapıldığı için kalıcı.	1	2

Değerlendirme sonucu görüldü	Öğrencilerin davranışları gözlemlendiğinde görüldü.	15	30
	Öğrencilerin yılın başındaki ve sonundaki durumlarını karşılaştırılınca görüldü.	2	4
Yaş	Öğrencilerin yaşları küçük olduğu için bu yaşta öğretilen değerler kalıcı olur.	10	20
Aile desteklerse kalıcı olur.		14	28
Kalıcı değil.		2	4
Bilmiyorum.		1	2

Tablo incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin % 66'sı uyguladıkları değerler eğitiminin kalıcı olduğunu düşünmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin % 24'ü aile desteklerse kalıcı olur diyerek uyguladıkları değerler eğitiminin kalıcı olmasını ailenin desteklemesi şartına bağlamıştır. Araştırmaya katılan 1 öğretmen uyguladıkları değerler eğitiminin kalıcılığı hakkında bilgisi olmadığını ifade etmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinden % 4'ü yani 2 öğretmen ise uyguladıkları değerler eğitiminin kalıcı olmadığını düşünmektedir. Uyguladıkları değerler eğitiminin kalıcı olduğunu düşünenler arasında en yüksek kategori "Değerlendirme sonucu görüldü" kategorisidir, bunu "aile desteklerse kalıcı olur" kategorisi izlemektedir. Daha sonra ise "Yaş" kategorisi bulunmaktadır. En yüksek frekansa sahip kod ise "Değerlendirme sonucu görüldü" kategorisi altında bulunan " Öğrencilerin davranışlarını gözlemlendiğinde görüldü." kodudur. Uyguladıkları değerler eğitiminin kalıcı olmadığını düşünen okul öncesi öğretmenlerinin düşünceleri aşağıdaki gibidir:

Çocuklar anlık duyguları ile hareket ettikleri için öğretilen değerlerin bu yaşta çok da kalıcı olduğunu düşünmüyorum. Ama genel olarak daha dikkatli olduklarını ve farkındalıklarının geliştiğini gözlemliyorum.

Eğitim sistemimizde sürekli yenilenme ve tekrarların olması kalıcı olma yolunda başarısız olduğunu gösteriyor. Bu sıkıntıya öğrencilere fazla kavram yüklenmesi, eğitimin sadece okulda kalması ve ailenin eğitime dahil edilememesi neden olmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitimine ailenin etkileri sorusuna alınan cevaplar Tablo 10'da verilmiştir:

Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmenlerine Göre Değerler Eğitimine Ailenin Etkileri Nelerdir Alt Problemi ile İlgili Verilerin Analizi (N=50)

Temalar	Kodlar	F	%
Kalıcılığını etkiliyor		37	74
Değerleri ilk öğreten oldukları için		9	18
Öğrencilere model oluyor		6	12
Değerler Eğitimini Zorlaştırıyorlar	Yanlış Değer Öğretimi	4	8
	Velide olmayan değeri öğrenciye öğretmenin zor olması	2	4

Okul öncesi öğretmenlerinin ailenin değerler eğitimine etkisi ile ilgili görüşleri incelendiğinde en yüksek frekansa sahip tema %74 ile "kalıcılığını etkiliyor" temasıdır. Bu temayı " değerleri ilk öğreten oldukları için" teması izlemektedir.

Araştırma bulgularına göre okul öncesi öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu ailenin değerler eğitiminin kalıcılığını etkilediğini düşünmektedirler. Ayrıca öğretmenler, ailenin ilk değerleri öğreten ve öğrenciye model olan bireylerden oluştuğu için de değerler eğitiminde etkili olduğunu düşünmektedir. Okul öncesi öğretmenlerine göre ailenin yanlış değer öğretimi, velide olmayan değeri öğrenciye öğretmenin zor olması gibi değerler eğitimini zorlaştıran

etkileri de vardır. Bu veriler sonucunda okul öncesi öğretmenleri ailenin değerler eğitiminde çok önemli olduğunu düşünmektedir sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitimi sürecine aileyi katmak, onlarla işbirliği yapmak için neler yaptıkları soruldu. Öğretmenlerden alınan cevaplar Tablo 11’de verilmiştir:

Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmenlerine Göre Değerler Eğitiminde Aile ile Nasıl İş Birliği Yapmaktadır Alt Problemi ile İlgili Verilerin Analizi (N=50)

Temalar	Kodlar	F	%
Ailenin Aktif Katılımı	Aile katılımı etkinlikleri	27	54
	Bireysel görüşmeler	12	24
	Davranış takip formları aracılığı ile	7	14
Ailenin Pasif Katılımı	Bülten, broşür vb gönderiyorum	18	36
	Bilgilendirme toplantıları düzenliyorum	5	10
	Ev ziyaretleri yaparak	2	4
	Eve ödev göndererek onları sürece katıyorum.	1	2
Aile Katılımı Yok	Öğretmen yapmadığı için	2	4
	Anne ve baba çalıştığı için	1	2

Tablo incelendiğinde en yüksek frekansa sahip tema "ailenin aktif katılımı" temasıdır. Bu temayı "ailenin pasif katılımı" teması izlemektedir. En yüksek frekansa sahip kod ise "ailenin aktif katılımı" teması altında bulunan "aile katılımı etkinlikleri" kodudur. Bunu "ailenin pasif katılımı" teması altında bulunan "bülten, broşür vb. gönderiyorum" kodu izlemektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu değerler eğitiminde aile ile iş birliği yaparken aile katılımı etkinlikleri gibi ailenin aktif olarak sürece katıldığı etkinliklerden faydalanmaktadır. Ayrıca öğretmenler, öğrencilerin velilerine bülten, broşür vb. göndererek ailenin pasif olduğu çalışmalara da yer vermektedir. Araştırmaya katılan iki öğretmen aile ile iş birliği yapmadığını söylerken, bir öğretmen ise öğrencilerin anne ve babaları çalıştığı için aileyi değerler eğitimi etkinliklerine katamadığını ifade etmiştir.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitiminde ne gibi sorunlar yaşadıkları sorusuna alınan cevaplar Tablo 12’de verilmiştir:

Tablo 12. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitiminde Yaşadığı Sorunlar Nelerdir Alt Problemi ile İlgili Verilerin Analizi (N=50)

Temalar	Kodlar	F	%
Kavramsal sorunlar	Kavramların soyut olması.	18	36
	Değerlerin birbirleri ile karıştırılması.	1	2
Öğrencilerle ilgili sorunlar	Davranış problemi olan öğrenciler	2	4
	Öğrencinin alışkanlık haline getirdiği yanlış davranışlar	2	4
	Öğrencilerin yaş grubu nedeniyle ben-merkezci olması	2	4
	Öğrencilerin yapılan etkinliklerden çabuk sıkılması	1	2
	Kazandırılan davranışların sürekliliğini sağlamak	1	2
Aile ile ilgili sorunlar	Ailelerin işbirliği yapmaması	15	30
	Ailenin öğrenciye iyi model olmaması	3	6
	Öğretmen ve velinin değerler ile ilgili farklı düşüncelere sahip olması.	2	4
Öğrenme-Öğretme süreci ile ilgili sorunlar	Etkinlik bulamamak	6	12
	Kaynak eksikliği	6	12
	Materyal eksikliği	4	8

İlçe tarafından hazırlanan planın öğrencilerin yaş grubuna uygun olmaması	2	4
Değerler eğitimine yıl ortasında başlanması	1	2
Öğretmen sınıfın ihtiyacına göre değer ve süre belirleyememesi	1	2
Sınıfın kalabalık olması	1	2
Okul dışı faktörlerin (tv vb.) etkileri	1	2
Sorun yok	15	30

Tablo incelendiğinde en yüksek frekansa sahip temanın "öğrenme-öğretme süreci ile ilgili sorunlar" teması olduğu görülmektedir. Bu temayı "aile ile ilgili sorunlar" teması izlemektedir. Daha sonra ise "kavramsal sorunlar" ve "sorun yok" temaları gelmektedir. En yüksek frekansa sahip kod "kavramsal sorunlar" teması altında bulunan "kavramların soyut olması"dır. Bu kodu "aile ile ilgili sorunlar" teması altında bulunan "ailelerin iş birliği yapmaması" izlemektedir.

Okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitiminde sorun yaşayan öğrencilerle ilgili yaptıkları uygulamalar sorusuna verilen cevaplar Tablo 13'te verilmiştir:

Tablo 13. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitiminde Sorun Yaşayan Öğrenciler için Yaptıkları Uygulamalar Nelerdir Alt Problemi ile İlgili Verilerin Analizi (N=50)

Temalar	Kodlar	F	%
Öğretmen Uygulamaları	Öğrenci ile bireysel çalışmalar	14	28
	Pekiştirme	10	20
	Farklı yöntemler deneme	8	16
	Tekrar	4	8
	Örnek verme,	2	4
	Uyarma	2	4
	Model olma	2	4
	Öğrencinin ilgi alanını kullanma	1	2
	O öğrenciye özel yeni bir plan hazırlayıp uygulama	1	2
	Dışsal Destek	Aile ile işbirliği yaparak	25
Rehber öğretmenden yardım alma		3	6
Ev ziyaretleri		1	2
Sorun yaşayan öğrencisi yok		8	18

Tablo incelendiğinde en yüksek frekansa sahip temanın "öğretmen uygulamaları" teması olduğu görülmektedir. Bu temayı "dışsal destek" teması izlemektedir. Daha sonra ise "sorun yaşayan öğrencisi yok" teması gelmektedir. En yüksek frekansa sahip alt tema "dışsal destek" teması altında bulunan "aile ile iş birliği yaparak" alt temasıdır. Bu alt temayı "öğretmen uygulamaları" teması altında bulunan "öğrenci ile bireysel çalışmalar" alt teması izlemektedir. Araştırmaya katılanların %18'i ise sorun yaşayan öğrencisi olmadığını ifade etmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitiminin daha etkili yapılması için önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin cevapları Tablo 14'te verilmiştir:

Tablo 14. Değerler Eğitiminin Daha Etkili Şekilde Uygulanması için Okul Öncesi Öğretmenlerinin Önerileri Nelerdir Alt Problemi ile İlgili Verilerin İncelenmesi (N=50)

Temalar	Kodlar	F	%
Öğretmenlere Öneriler	Aile ile iş birliği yapmalı	15	30
	İyi bir model olmalı	7	14

	Öğrencilerin aktif olacağı etkinliklere yer vermeli	7	14
	Öğrencilerin birden fazla duyusuna hitap eden etkinlikler yapmalı	6	12
	Güncel hayattan örnekler vermeli	3	6
	Anında dönüt verilmeli	3	6
	Tekrar çalışmalarını yapılmalı	2	4
	Öğrencilerin dikkatini çeken etkinliklere yer verilmeli	2	4
	Değerleri verirken tutarlı ve kararlı olunmalı	2	4
	Gezilere yer verilmeli	1	2
	Öğrencilere sağlıklı iletişim kurabilecekleri ortamlar sunulmalı	1	2
	Çok fazla değer öğretmeye çalışmak yerine gerekli değerlere daha fazla zaman ayrılmalı	1	2
	Sınıfın ihtiyacına göre etkinlikler düzenlenmeli	1	2
	Yenilikler takip edilmeli	1	2
	Değerler basitten karmaşığa doğru sırayla verilmeli	1	2
Milli Eğitim Bakanlığına öneriler	Öğretmenlere eğitim verilmeli	12	24
	Ailelere eğitim verilmeli	11	22
	Öğrencilerin yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun değerler seçilmeli	5	10
	Okul öncesinde değerler eğitimine daha fazla zaman ayrılmalı	4	8
	Günlük planlarda değerler eğitimi ile ilgili konular yer almalı.	2	4
	Kasım ayından önce değerler eğitimi programa dahil edilmemeli	1	2
	Okul öncesi eğitimde sergi çalışmalarına yer verilmemeli	1	2
	Öğretmenlerin yaptıkları etkinlikler bir havuzda toplanması ve kaynak çeşitliliği oluşturulması	1	2
	Değerler eğitimini içeren simülasyon alanları oluşturulmalı	1	2
İhtiyaçları	Değerler eğitimine yönelik okul öncesi kitaplarının içeriğinin ve çeşitliliğinin artırılması	9	18
	Materyal	6	12
	Etkinlik örnekleri	3	6
Ailelere öneriler	Aile değerler eğitimini desteklemeli	37	74
	Aile öğrenciye iyi bir model olmalı	4	8
	Üniversitelerde öğretmen adaylarına değerler eğitimi ile ilgili ders verilmeli	2	4
	Rehber öğretmenlerin ailelere ve çocuklara yönelik çalışmalar ile değerler eğitimini desteklemeli	1	2
	Okullar değerler eğitiminde öğretmene destek olmalı	1	2
	Önerisi yok	4	8

Tablo incelendiğinde en yüksek frekansa sahip temanın "öğretmenlere öneriler" teması olmaktadır. Bu temayı "ailelere öneriler" teması izlemektedir. Daha sonra ise "Milli Eğitim Bakanlığına öneriler" teması gelmektedir. En yüksek frekansa sahip kod "ailelere öneriler" temasının altında bulunan "aile değerler eğitimini desteklemeli", bu kodu "öğretmenlere öneriler" teması altında bulunan "aile ile işbirliği yapmalı" izlemektedir. 4 öğretmen ise değerler eğitimi ile ilgili önerilerinin olmadığını belirtmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenler, değerler eğitimi ile ilgili meslektaşlarına aile ile işbirliği yapmalı, iyi bir model olmalı gibi önerilerde bulunmuştur. Öğretmenler, ailelere ise değerler eğitimini desteklemesini önermektedir. Öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığına öğretmenlere, ailelere eğitim verilmeli gibi önerilerde bulunmuşlardır. Araştırmada öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda materyal, kitap, etkinlik ihtiyaçları hissettiği görülmektedir. Öğretmenler, üniversitelere değerler eğitimi ile ilgili ders vermeli, okul ve rehber öğretmenler değerler eğitimini desteklemeli önerilerinde bulunmuşlardır.

Araştırmada öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüşleri yaş, kıdem, mezun olunan eğitim kademesi, mezun olunan üniversite, hizmet içi eğitim durumlarına göre değişiklik göstermemiştir.

Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi eğitim, çocukların gelişim alanlarını desteklemesi ve ilköğretim için önemli bir basamak olmasının yanında değerler eğitimi açısından da oldukça önemlidir. Okul öncesi eğitimin uygulayıcıları olan ve değerler eğitimi ile ilgili herhangi bir eğitim almamış olan öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüşleri, okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin nasıl uygulandığı hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir. Yapılan bu araştırmada 2013-2014 eğitim öğretim yılı bahar döneminde amaçlı örneklem yoluyla seçilen 50 öğretmen ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüşleri yaş, kıdem, mezun olunan eğitim kademesi, mezun olunan üniversite, hizmet içi eğitim durumlarına göre değişiklik göstermemektedir. Özellikle değerler eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim alan öğretmenler ile almayan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olması beklenirdi. Verilen eğitimin bir günle sınır olması, içeriğinin, bu eğitimi veren kişinin yeterli olmaması gibi etkenler bu hizmet içi eğitimi alan ile almayan öğretmenlerin görüşleri arasında fark olmamasına yol açmış olabilir.

Değerler eğitiminde öğretmenlerin öğrencilere öğretmek istedikleri değerler ile ilgili bulgular incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerin değerler eğitimi ile sevgi, yardımseverlik, dürüstlük, sorumluluk gibi "İyilikseverlik" kategorisinde bulunan değerleri ve saygı, hoşgörü gibi "Evrensellik" kategorisinde bulunan değerleri öğretmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin öğretmek istedikleri değerler arasında Schwartz'ın sınıflandırmasında "Güç" ve "Başarı" kategorilerine giren değer bulunmamaktadır. Yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde; Gedik (2010), Akdemir (2012), Tarkoçin, Berktaş, Balat (2013) Erkuş (2012), Yuvacı (2013) evrensellik Hooli ve Shammari (2007), Pekince (2010) iyilikseverlik; Balat, Beceren, Özdemir (2011), Acat ve Aslan (2011) iyilikseverlik ve evrensellik; Akkiprik (2007) evrensellik ve özdenetim; Memiş ve Gedik (2010) ise iyilikseverlik, geleneksellik ve başarı kategorilerine giren değerlerin öğretilmesi gerektiğini düşündüklerini çalışmaları ile ortaya koymuşlardır, bu veriler araştırmada çıkan sonucu destekler niteliktedir.

Değerler eğitimi uygulamaları sonucunda öğretmenlerin geliştiğini düşündüğü değerler ile ilgili bulgular incelendiğinde, öğrencilerde sevgi, yardımseverlik, dürüstlük, sorumluluk gibi "İyilikseverlik" kategorisinde bulunan değerlerin ve saygı, hoşgörü gibi "Evrensellik" kategorisinde bulunan değerlerin geliştiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin, öğrencilerde geliştiklerini düşündükleri değerler arasında Schwartz'ın sınıflandırmasında "Güç" ve "Başarı" kategorilerine giren değerler bulunmamaktadır. Elde edilen veriler Yiğittir'in (2012) çalışması ile paraleldir, Yiğittir, öğrencilerin önem verdiği değerleri belirlediği çalışmada, öğrencilerin evrensellik, iyilikseverlik gibi değerlere yönelip; güç, hızcılık gibi değerlere yönelmemesinin nedeninin yaş grubundan kaynaklanabileceğini ifade etmiştir. Öğrencilerin bu değerlere yönelmesinin nedeni bu çalışmada çıkan bulgular göz önüne alındığında, öğretmenlerin öğrencilerde bu değerlerin gelişmesini istemeleri de olabilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde öğrencilere kazandırmakta zorlandıkları değerler ile ilgili bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin empati, paylaşma, sorumluluk, güzel ahlak gibi "İyilikseverlik" kategorisinde bulunan değerler ile saygı, adalet gibi "Evrensellik" kategorisinde bulunan değerleri öğretirken zorlandıklarını düşündükleri sonucuna

ulaşmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin öğretirken zorlandıkları değerler arasında Schwartz'ın değerler sınıflandırmasında bulunan on sınıflandırmadan "Hazcılık", "Uyarılım", "Güç" ve "Başarı" kategorilerine giren değerler bulunmazken, 14 öğretmen ise kazandırmakta zorlandıkları değer olmadığını düşünmektedirler. Bu 14 öğretmenin sınıfında gerçekten değerleri kazanmakta zorlanan öğrenci olmayabileceği gibi öğretmenler, öğrencilerinin değerleri kazanırken zorlandığını fark etmemiş de olabilir. Öğretmenler bu değerleri kazandırmakta zorlanmalarının nedenini, öğrencilerin yaşlarının küçük olması, benmerkezci olmaları gibi öğrenci özellikleri, ailenin değerler eğitimi desteklememesi ve değerlerin kavram olarak soyut olmasına bağlamaktadırlar. Yuvacı (2013) araştırmasında da benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilere kazandırılmasını düşündükleri, değerler eğitiminde kazandırırken en çok zorlandıkları, sınıfta uyguladıkları değerler eğitimi sonucunda öğrencilerde en çok geliştiğini düşüklere değerler incelendiğinde birçoğunun aynı değerler olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin öğrencilere öğretilmesini gerekli gördükleri sevgi, saygı, yardımseverlik, dürüstlük, sorumluluk, hoşgörü, paylaşma, empati, güzel ahlak değerleri üzerinde daha çok zaman harcadığı, öğrencilerin bu değerleri kazanması için öğretmenin daha çok uğraştığı dolayısıyla daha çok zorlandığı, bu değerler için daha çok çaba ve zaman harcadıkları için de öğrencilerde en çok bu değerler gelişiyor veya öğretmenler bu değerlerin gelişip gelişmediğine daha çok dikkat ediyor olabilir. Öğretmenlerin daha çok bu değerler üzerinde durmasının nedeni içinde bulunulan kültürden kaynaklanıyor olabilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin, değerleri öğrencilere kazandırmak için planlama aşamasında neler yaptıkları sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, okul öncesi öğretmenleri değerleri kazandırırken planlama aşamasında daha çok etkinlik planlama, materyal hazırlama gibi bireysel çalışmalar yapmakta oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca okul öncesi öğretmenleri tarafından, planlama aşamasında günlük plan inceleme gibi kaynak inceleme çalışmaları, etkinlikleri seçerken öğrencilerin yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun olmasına dikkat etme, sınıfın ihtiyacı olan değerleri tespit etme gibi öğrenci merkezli planlama çalışmaları, ailelere konu ile ilgili bilgi, broşür vb. gönderme gibi veli ile ilgili çalışmalar yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkuş'un 2012 yılında yaptığı çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin, değerleri öğrencilere kazandırmak için uygulama aşamasında neler yaptıkları sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin, değerler eğitimi uygularken en çok drama, hikaye, oyun gibi yöntem kullanımına yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunların dışında okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinlikleri, grup sohbetleri gibi öğrenci merkezli çalışmalara, örnek verme gibi öğretmen merkezli çalışmalara, şarkı, görsel vb. araç-gereç kullanımı çalışmalarına da yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerin, değerler eğitimi değerlendirme aşamasında neler yaptıkları sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi değerlendirirken en çok gözlem ve soru-cevap yöntemi gibi yöntem teknik kullanımına yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme aşamasında, öğrencilerle beraber değerlendirme gibi çoklu değerlendirme yöntemlerine, doğru davranışı gösteren öğrenciye pekiştirme gibi değerlendirme sonrası çalışmalara yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin değerler eğitiminde kullandıkları yöntemlerin incelendiği çalışmalarda elde edilen bulgular şu şekildedir: Öğretmenler değerler eğitimi etkinliklerinde anlatım, soru cevap, örnek olay, drama, beyin fırtınası gibi çeşitli yöntem ve tekniklerden faydalanmaktadır (Akdemir, 2012; Çengelci, 2010; Deveci ve Bal, 2008; Can, 2008; Yuvacı, 2013). Öğretmenlerin öğrencilere iyi bir model olmaya

çalışmaktadırlar (Fixler, 2000; Çengelci, 2010; Yuvacı, 2013). Öğretmenler değerler eğitiminin öğrencilerdeki etkisini gözlem, drama, soru-cevap yöntemlerini kullanarak ve aile ile işbirliği yaparak değerlendirmektedir (Akdemir, 2012; Çengelci, 2010; Devenci ve Dal, 2008; Can, 2008). Öğretmenler değerlerini sınıfa yansıtmaktadırlar (Veugelers, 2000, Pekince, 2010). Elde edilen bulgular diğer araştırmaları destekler niteliktedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde hangi yöntem ve teknikleri kullandıkları sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde en sık drama, oyun gibi öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri, hikaye, anlatım, soru cevap yöntemi gibi öğretmen merkezli yöntemleri kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular Akdemir (2012), Çengelci (2010), Devenci ve Dal (2008), Can'ın (2008) araştırma sonuçlarında elde ettikleri bulguları destekler niteliktedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde hangi materyalleri kullandıkları sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde en çok hikaye kitapları gibi yazılı materyalleri, görsel materyalleri, slaytlar, eğitici videolar ve çizgi filmler gibi teknolojik materyalleri kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler Akdemir'in (2012) araştırmasının bulgularını destekler niteliktedir.

Okul öncesi öğretmenlerine uyguladıkları değerler eğitiminin kalıcılığı hakkında görüşleri sorulduğunda alınan cevaplar incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin büyük bir bölümü uyguladıkları değerler eğitiminin kalıcı olduğunu düşünmektedir, sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada uyguladıkları değerler eğitiminin kalıcı olduğunu düşünen öğretmenlere neden böyle düşündükleri sorulmuştur. Verilerin analizi ile şu sonuçlara ulaşılmıştır: Okul öncesi öğretmenleri değerler eğitiminin kalıcılığını öğrenci davranışlarını gözleme gibi değerlendirmeler sonucu görmektedir. Bunun dışında okul öncesi öğretmenler, öğrencilerin yaşları küçük olduğu için bu yaşta öğretilen değerler kalıcı olur düşüncesine sahip oldukları için uyguladıkları eğitimin kalıcı olduğuna inanmaktadırlar. Öğrencilerin yaşları, okul öncesi öğretmenleri tarafından, değerler eğitiminin kalıcılığını etkileyen olumlu bir faktör olarak görülürken, aynı zamanda öğretmenlerin değerler eğitiminde zorlanmasının nedenlerinden biri olarak da görülmektedir. Elde edilen veriler Yuvacı'nın (2013) araştırmasının bulgularını destekler niteliktedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde ailenin rolü ile görüşleri incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu ailenin değerler eğitiminin kalıcılığını etkilediğini düşünmektedirler. Bunun dışında öğretmenler ailenin ilk değerleri öğreten ve öğrenciye model olan bireylerden oluştuğu için de değerler eğitiminde etkili olduğunu düşünmektedir. Okul öncesi öğretmenlerine göre ailenin öğrenciye yanlış değer öğretmesi, velide olmayan değeri öğrenciye öğretmenin zor olması gibi değerler eğitimi zorlaştıran etkileri de vardır. Bu bulgular sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin ailenin değerler eğitiminde çok önemli olduğunu düşündükleri söylenebilir. Elde edilen bulgular Erkuş (2012), Üner (2011), Fidan (2009), Yazar (2012) ve Akdemir (2012) araştırma sonuçlarında elde ettikleri bulguları destekler niteliktedir. Erkuş'un (2012) araştırmasının bulgularına göre, okul öncesi eğitimde ailede değerlerin pekiştirilmesi, aile katılımına dayalı okul-aile işbirliği, ailelerin bilinç düzeyleri ve çocuğun ailede birtakım değerleri alıp gelmesinin değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde etkili olduğunu, Akdemir (2012), araştırmasında, öğretmenlerin değerler eğitiminden öncelikle ailenin sorumlu olduğunu düşündüğünü, Üner'in (2011) yaptığı araştırmada, öğretmenlerin farklılıklara saygı eğitiminde aile katılımının önemli olduğunu vurguladıkları, Kurtdele Fidan (2009) araştırmasında, öğretmen adaylarının değer öğretiminde belirleyici unsurun aile olduğu ve okul ve ailede verilen değerlerin çatıştığı görüşünde olduğunu, fakat öğretmen adayları okulda verilen değerlerin ailede pekiştiği ve değer öğretiminde okul aile iş birliğinin olduğunu düşündüklerini,

Yazar'ın (2012) araştırmasının bulgularında, öğretmen adayları; ailenin değerler eğitiminde önemli bir rolü olduğunu ve öğretmen-veli iş birliğinin değerler eğitiminde önemli olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitiminde aile ile iş birliği yapmak için neler yaptıkları sorulduğunda alınan cevaplara göre, okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğu değerler eğitiminde aile ile iş birliği yaparken aile katılımı etkinlikleri gibi ailenin aktif olarak sürece katıldığı etkinliklerden faydalanmaktadır. Bunun dışında öğrencilerin velilerine bülten, broşür vb. göndererek ailenin pasif olduğu çalışmalara da yer verilmektedir. Yuvacı (2013) araştırmasında, bu çalışmada elde edilen bulgulara benzer bulgular elde etmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitiminde sorun yaşayan öğrencilerle ilgili uygulamaları sorulduğunda alınan cevaplara göre, öğretmenler değerler eğitimi ile ilgili sorun yaşayan öğrenciler ile bireysel çalışmalar, doğru davranışı pekiştirme gibi uygulamalar yaparak, aile ile işbirliği yapmak gibi dışsal destek olarak sorunu çözmeye çalıştıklarını göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı ise değerler eğitiminde sorun yaşayan öğrencisi olmadığını ifade etmiştir. Değerler eğitimi ile ilgili sorun yaşayan öğrencisi olmadığını belirten öğretmenlerin bu sorunun farkında olmadığı da söylenebilir.

Okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitiminde yaşadıkları sorunlar sorulduğunda alınan cevaplar, okul öncesi öğretmenlerin, değerler eğitiminde en çok etkinlik bulamamak, kaynak ve materyal eksikliği gibi öğrenme-öğretme süreci ile ilgili sorunlar yaşadığını göstermektedir. Bunun dışında öğretmenlere göre ailenin iş birliği yapmaması, kavramların soyut olması da öğretmenlerin değerler eğitiminde sorun yaşamasına neden olmaktadır. Öğretmenlerin değerler eğitiminde yaşadıkları sonuçları inceleyen diğer çalışmalarda elde edilen bulgular şu şekildedir: Öğretmenler, ailenin ve çevrenin değerler eğitiminde yetersiz kalabildiğini ya da olumsuz etkileri olabildiğini düşünmektedirler (Erkuş 2012, Yiğittir ve Keleş, 2011; Çengelci, 2010; Türk, 2009; Tepecik, 2008; Tokdemir, 2007; Akbaş, 2004). Öğretmenler medyanın öğrencilerin değerleri üzerinde olumsuz etkileri olduğunu düşünmektedirler (Erkuş, 2012; Yiğittir ve Keleş, 2011; Tokdemir, 2007).

Okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitiminin daha etkili yapılması için önerileri sorulmuştur. Öğretmenler değerler eğitimi ile ilgili meslektaşlarına aile ile iş birliği yapmalı, iyi bir model olmalı gibi önerilerde bulunmuşlardır. Öğretmenler ailelere ise değerler eğitimini desteklemesini önermektedir. Öğretmenlerin hem ailelere hem de öğretmenlere iş birliği yapmayı önermesi, okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde öğretmen-veli ilişkilerine çok önem verdiğini gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığına, öğretmenlere, ailelere eğitim vermeli gibi önerilerde bulunmuşlardır. Milli Eğitim Bakanlığına yapılan bu öneriler öğretmenlerin hem kendilerinin hem de ailelerin değerler eğitimi konusunda eğitime ihtiyaçları olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Araştırmada öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda materyal, kitap, etkinlik ihtiyaçları hissettiği görülmektedir. Öğretmenler üniversitelere değerler eğitimi ile ilgili öğretmen adaylarına ders vermeleri, okul ve rehber öğretmenlere ise değerler eğitimini desteklemeleri gibi önerilerde bulunmuşlardır. Elde edilen bulgular Erkuş (2012), Yazar (2010), Türk (2009), Yiğittir ve Keleş (2011) araştırma sonuçlarında elde ettikleri bulguları destekler niteliktedir. Erkuş'un 2012 yılında yaptığı araştırmanın bu bulgularına göre, okul öncesi eğitim programında yer alan değerler eğitiminin daha yararlı olması için, ailelere ve öğretmenlere seminerler verilmesi, öğrenci sayılarının azaltılması, programda değerler eğitiminin daha fazla yer etmesi, okul-aile iş birliğinin yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Yazar'ın 2010 yılında yaptığı araştırma sonuçlarında, İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Programında değer eğitiminin daha yararlı hale gelmesi için öğretmen- veli iş birliği, aile katılımı, aileler için eğitici seminerler ve öğretmenlerin eğitimi teması içinde yer alan

hizmet içi seminerler olduğu saptanmıştır. Yiğittir ve Keleş'in 2011 yılında yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre; ailelerin daha duyarlı olması, sadece sosyal bilgiler değil tüm derslerde değerler eğitimine daha fazla yer verilmesi gerektiği, çocuklara somut yaşantılar kazandırılması gerektiği, değerler eğitiminin okul öncesi eğitim ile başlanması gerektiği görülmüştür.

Araştırma verileri incelendiğinde; öğretmenlerin yenilikleri takip etmesi, mesleki gelişim faaliyetlerine katılması, öğretmenlerin değerler eğitiminde aile ile iş birliği yapmalı, değerler eğitimi ile ilgili ailelerin bilgilendirmesi, ailelerin değerler eğitimi sürecine aktif olarak katılmalarını sağlaması, öğretmenlerin iyi bir model olması, çocukların aktif olarak katılacağı değerler eğitimi etkinliklerine yer verilmesi, eğitim fakültelerinde, değerler eğitimi yaşayan, uygulayan, çocuklara iyi bir model olacak öğretmenler yetiştirmeyi amaçlayan eğitim verilmesi, Milli Eğitim Bakanlığına değerler eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim içeriği hazırlanması konusunda üniversitelerin yardımcı olunması, öğretmen adaylarına verilecek değerler eğitiminin içeriğinin uygulamalı olarak düzenlenmesi, öğretmenlerin mesleğe başladıklarında zorlanmamalarını sağlayacak şekilde düzenlenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Acat, M. B. & Aslan, M. (2011). İlköğretim okullarında öğrencilere kazandırılması gereken değerler. *20.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. Kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akdemir, S. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler programındaki değerlerle ilgili görüşleri ve bunların kazandırılmasına ilişkin uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akkiprik, G. B. (2007). *Genel lise öğretmenlerine göre karakter eğitimi yoluyla öğrencilere kazandırılacak değerler*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Alisınanoğlu, F. (Ed.). (2011). *Okul öncesi eğitimde özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Alpöge, G. (2011). *Okul öncesinde değerler eğitimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi
- Aydın, M. Z. (2012). *Ailede ahlak eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Balat, G. U. & Dağal, A. B. (2011). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Balat, G.U., Beceren, B. Ö, ve Özdemir, A. (2011). The evaluation of parents' views related to helping pre-school children gain some universal values. *Procedia Social And Behavioral Sciences* (15) 908-912.
- Balat, G. (Ed.). (2012). *Okul öncesinde değerler eğitimi ve etkinlik örnekleri* (2 nd Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Balat G. U (Ed.) (2010). *Okul öncesi eğitime giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Balat, G. (2014). *Çocuklar ve değerler eğitimi*. Retrieved November 18, 2018 from. <http://www.kimpsikoloji.com/wp-content/uploads/2014/02/Do%C3%A7.-Dr.-G%C3%BClden-Uyan%C4%B1k-Balat-Okul-%C3%96ncesinde-De%C4%9Ferler-E%C4%9Fitimi.pdf>
- Bilir, Ş. & Bal, S. (1989). *Kütahya il merkezinde anaokuluna giden ve gitmeyen 4-6 yaşlar arasındaki çocukların kullandıkları ifadelerin sözdizimi yönünden incelenmesi*. İstanbul: 6. Ya-Pa Semineri Kitapçığı.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması*. Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çepni, S. (2012). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Bursa: Celepler Matbaacılık.

- Deveci, H. & Dal, S. (2008). Primary school teachers' opinions on the efficacy of social studies program in value gain. *Humanity & Social Sciences Journal*, 3 (1), 1-11.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş: Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erkuş, S. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Fidan, N. K. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 2(2), 1-18.
- Gedik, E. G. (2010). *Sınıf öğretmenlerinin değer yönelimlerinin ve öğrencilerine aktarmak istedikleri değerlerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Hooli, A., & Shammari, Z. (2009). Teaching and learning moral values through kindergarten curriculum. *Educational Policy*, 129(3), 382-399.
- Howard, R. W., Berkowitz, M. W., & Schaeffer, E. F. (2004). Politics of character education. *Educational Policy*, 18(1), 188-215.
- Lickona, T. (2004). *Character matters: How to help our children develop good judgment, integrity, and other essential virtues*. Simon and Schuster.
- MEB (2018). *Okul öncesi eğitim programı*. Retrieved November 16, 2018 from <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>
- Memiş, A. & Gedik, E. G. (2010). Sınıf öğretmenlerinin değer yönelimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 20, 123-145.
- Oktay, A. (2000). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Önder, M. (2011). Okul öncesi dönem çocuklarının aile eğitimi. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15(1), 377-386.
- Patton, M.Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury park, CA: SAGE Publications.
- Terzis N. P. (Ed.). (2007). Affective development education and values: the Turkish case. *Education And Values In The Balkan Countries*. Greece: Publishing House Kyriakidis Brothers S. A.
- Pekince, D. (2010). *Değerlere dayalı sınıf yönetimi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Scheopner, A. (2005). Ethics and ethical knowledge in teaching: a book review. *Teaching Exceptional Children Plus*, 1(3), 5.
- Sevinç, M. (Ed.). (2005). *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*, (2 nd) İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Öztürk, A. (Ed.). (2009). *Sosyal bilgiler eğitimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tarçoçin, S., Berktaş, D. & Balat, G. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerde çocuklarla olan iletişimlerinde kullandıkları değerlerin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 37-49.
- Tatar, A. F. (2009). *Okul öncesi eğitiminde hoşgörü eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tepecik, B. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde sorumluluk değerinin kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı*. Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Üner, E. (2011). *Okul öncesi eğitim programındaki 36-72 aylık çocuklara farklılıklara saygı eğitimi kazandırmanın öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Veugelers, W. (2000). Difference ways of teaching values. *Education Review*, 52(1), 37-42.
- Yazar, T. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi programının mevcut durumunun belirlenmesi ve öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirme*. Doktora tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

- Yazar, T. (2012). Öğretmen adaylarının değerler hakkındaki görüşleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5, 61-68. Retrieved November 10, 2018 from <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/134527-20120606173949-6.pdf>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğittir, S. & Keleş, H. (2011). Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, Yıl:40, 189, 144-154.
- Yiğittir, S. (2012). İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin değer yönelimlerinin rokeach ve schwartz değer sınıflandırmasına göre değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 1-15.
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk ruh sağlığı*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yuvacı, Z. (2013). *Okulöncesi değer eğitimi uygulayan okullardan seçilen değerlerin ve etkinliklerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Extended Abstract

Introduction

In an educational framework, the word character is used as a measure of goodness in a person. Some people believe that character is purely the personality of individuals that directs them to good deeds and restrains them from doing that which is perceived as wrong. Personal traits considered acceptable by society is believed to be a person with good character. Development of such acceptable personal qualities in children regarded as value educations. Character education is a powerful way for older generations to influence the behavior, values, and personalities of younger generations apart from controlling and managing their learning experiences in the early childhood years (Lickona, 2004). Value education, like other curricula, is driven by the attitudes and desires of society. Educators often feel pressured to implement the teaching of values and ethics as a part of their regular academic and behavioral learning process (Scheopner, 2005). Pre-school education, which is a very important mission in determining the direction of the lifeline by influencing the learning and development of the individual, must be realized within a well well-thought-out (Alisinanoğlu, 2011). Educating students about values and ethics at preschool has been regarded as significant steps towards building a strong human character (Howard, Berkowitz and Schaeffer, 2004). The main purpose of this study is to determine the opinions of preschool teachers regarding the values education. The importance of the values education on preschool education as much as the importance of family on creating the values of the child is gradually increasing with reasons such as working mothers. For this reason, the opinions of teachers who are the implementers of the preschool values education are very important.

Method

This research aims to determine the opinions and implementations of preschool teachers regarding the values education. Qualitative research focuses on researching social facts in their context by aiming theory formation. People's lives, their experiences, behaviors, emotions, feelings as well as social functioning, social movements, cultural events, and international relations may be the subject matter of qualitative research. A qualitative research model was used as a research method, having half configured interviews with teachers. The sample of this study is formed with 50 teachers chosen with the purposive sampling method among the preschool teachers who were working in Bursa city, during the 2013-2014 academic year. The semi-structured interview form has been developed by the researcher. For the data analysis of the research, the content analysis among the qualitative data analysis techniques has been used.

Results and Discussion

According to the findings obtained as the result of the research, the result that the preschool teachers desire to teach the “love, helpfulness etc.” values on the “Benevolence” and the “Universality” themes, that they have difficulty in teaching the “respect, empathy etc.” values from this category and that they think students develop the “helpfulness, love, respect, etc.” values in these two categories had been reached. It had been observed that teachers mostly make use of activity planning, material preparing in the planning stage; method and technique, equipment usage in the implementation stage; observation and catechize in the evaluation phase. Teachers frequently use student-centered methods such as drama, game, teacher-centered methods such as story, expression etc. Most of the preschool teachers cooperate with family in the values education. Preschool teachers experience problems regarding the learning-teaching process such as not being able to find material, activity. Teachers try to solve the problem by performing applications with students experiencing problems regarding the values education such as self-studies and by taking support such as cooperating with family. Teachers had suggested to their colleagues related to the values education that they should cooperate with family; they had suggested to the families that they should support the values education; they had suggested to the Ministry of National Education that they should give educations to the teachers and families, etc.; they had suggested to the universities that they should lecture about the values education etc. The reason for teachers desiring to develop the values found mostly in Benevolence and Universality theme, having difficulty in those values and thinking of the development of those values might also be because of their existence at the forefront within the current culture. The education approaches that had affected teachers might have affected the method and techniques they are using. Preschool teachers are reputed to be thinking that families are too important on the values education. As teachers have education, material, source needs regarding the values education, the need of making studies about these topics is essential.